

IVO POSPÍŠIL

JUBILANT PLNÝ ENERGIE

23. února 2004 oslaví neuvěřitelně padesátiny věčně mladý rusista, literární vědec, invenční a oblíbený univerzitní učitel **PhDr. Josef Dohnal, CSc.**

Narodil se 23. února 1954 v Třešti, kde také absolvoval základní školu. V Telči studoval na gymnáziu Otokara Březiny a po maturitě v roce 1970 byl přijat k učitelskému studiu ruštiny a němčiny na Filozofické fakultě tehdejší Univerzity J. E. Purkyně v Brně. Studium absolvoval v letech 1973–1978 a ukončil je státní závěrečnou zkouškou z německého jazyka a literatury v roce 1977 a z ruského jazyka a literatury v roce 1978. Diplomovou práci psal o románech I. S. Turgeněva. Již v průběhu studia pracoval na tehdejší katedře ruské a sovětské literatury jako pomocná vědecká síla, pak jako praktikant a od roku 1978 jako asistent. Během studia absolvoval semestrální stáž v Krasnodaru (1976).

Jako odborný asistent vedl a vede semináře, cvičení a přednášky, a to z ruské literatury 18. století a 19. století a ruské literatury přelomu 19. a 20. století, z metodologie literární vědy, z metodiky výuky ruštiny, z ruské moderny a postmoderny a volitelné přednášky a cvičení z interpretace literárního textu a vývoje ruské povídky.

Roku 1980 složil jubilant rigorózní zkoušky ještě podle tzv. starého způsobu (s prací, její obhajobou a ústními zkouškami). Postupně také získával další odborné zkušenosti v zahraničí: jako asistent a později odborný asistent se zúčastnil studijních pobytů v Leningradě, Bruselu, Salzburgu a Bristolu, v letech 1984–1986 působil jako lektor českého jazyka na Department of Slavonic and European Languages na univerzitě v indickém Dillí. V roce 1988 obhájil kandidátskou disertační práci o L. Andrejevovi, která vyšla ve spisech FF MU, stál u zrodu (a již čtrnáctým rokem pracuje jako výkonný redaktor) časopisu *Opera Slavica* vydávaného Ústavem slavistiky FF MU, podílel se na přípravě a průběhu tzv. brněnských genologických konferencí, účastnil se řady domácích i zahraničních konferencí, symposií a publikoval v domácích i zahraničních odborných časopisech.

Na fakultě nastoupil na místo literárního vědce, ale projevil také značné schopnosti jako lingvista a metodik: roku 1984 vydal *Ruskou textovou cvičebnici pro sociology*, v Dillí pak vynikající *Basic Course in Czech* (New Delhi 1986), za kterou po návratu dostal Cenu rektora.

Literárněvědnou dráhu zahájil prací o románech I. S. Turgeněva, ale pak se zabýval spíše modernou a drobnou prózou. Klíčovým spisovatelem, jehož dílo důkladně analyzoval, byl Leonid Andrejev, jemuž věnoval kandidátskou disertaci, která v upravené a doplněné podobě vyšla pod názvem *Povídková tvorba Leonida Nikolajeviče Andrejeva* (Masarykova univerzita, Brno 1997, 136 s.), a řadu studií. V centru jeho pozornosti však stáli také N. Gogol, V. Garšin, N. Černyševskij, S. Sergejev-Censkij, N. Berďajev, A. Veltman, A. Puškin, psal však také o A. Veselovském, A. Bestuževu-Marlinském a O. Senkovském (viz bibliografii).

Jeho pojetí postupně krystalizovalo v pohled na literaturu, který spojuje literárněvědnou analýzu s poznatky jiných humanitních věd, zejména psychologie a filozofie. Takto jsou koncipovány

v mnohém objevené studie *Filozoficko-estetická koncepce osobnosti v díle Leonida Nikolajeviče Andrejeva* (1986), *Černyševskij, Turgeněv a Zola. K problematice vytváření postavy v literárním díle* (1988), *Role neverbální komunikace v interpretaci literárního díla* (2000), *Vnitřní a vnější realita jako fenomén literatury přelomu 19. a 20. století* (1999) aj. Podílel se jako spoluautor také na Slovníku ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů (2001). Publikoval nejen u nás, ale také v Indii, na Slovensku, ve Skotsku, Rakousku a Německu. Jeho pojetí literárního díla, důraz na všestrannost jeho zkoumání a zapojování do širších kontextů dotváří dnešní podobu brněnské komparatisticko-genologické školy.

Podstatnou složkou Dohnalovy osobnosti je jeho pedagogická práce, jeho schopnost působit na studenty a získávat je pro obor, jeho pečlivost a pracovitost, stejně jako kreativita a organizační schopnosti. Těší se proto úctě svých spolupracovníků a studentů. Překypuje nápady a je mu vlastní dotahovat záměry do konce.

Nyní jubilat stojí před dokončením monografické syntézy svých výzkumů drobné ruské prózy v širším časovém rozpětí s jádrem v modernistickém období, v níž výrazně uplatňuje svou metodologii a pohledy jiných věd. Hodně zdaru a ad multos annos!

VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE

1984

Ruská textová cvičebnice pro sociology. SPN, Praha 1984.

Antitéze v povídce N. V. Gogola Portrét. In: Gogol a naše doba. Olomouc 1984, s. 100–106.

1985

Maria Cymborska-Leboda. Dramaturgija Leonida Andrejeva. Rec. Slavia 54, 1985, č. 3, s. 315–317.

1986

Basic Course in Czech. New Delhi 1986.

Filozoficko-estetická koncepce osobnosti v díle Leonida Nikolajeviče Andrejeva. In: Sborník prací FF BU, D 33, 1986, s. 55–62.

1987

Žánrové zvláštnosti Turgeněvova románu Novina. In: Slavica Pragensia XXVII. Ivan Sergejevič Turgeněv. (Sborník statí k stému výročí úmrtí), Praha 1987, s. 51–60.

W. Koschmal: Das poetische System der Dramen I. S. Turgenevs (Studien zu einer pragmatischen Dramenanalyse). 1983. Rec. In: Sborník prací FF BU, D 34, 1987, s. 127–129.

Dissertationes Slavicae. Acta Universitatis de Attila József Nominatae. Sectio Historiae Litterarum, XII, Szeged 1985. Rec. in: Slavia 56, 1987, č. 3, s. 298–300.

1988

Černyševskij, Turgeněv a Zola. K problematice vytváření postavy v literárním díle. In: Slavica Slovaca, 23, 1988, č. 2, s. 143–147.

Kompoziční postup časového předpětí v povídce Leonida Andrejeva „Predstojala kraža“. In: Sborník prací FF BU, D 35, 1988, s. 127–130.

Vsevolod Garshin and Leonid Andreyev. The Red Flower and The Red Laugh. Scottish Slavonic Review 11, 1988, pp. 57–63.

1989

Художественная интерпретация темы войны в произведениях Леонида Андреева. In: Materiály k československo-sovětským literárním vztahům. Olomouc 1989, s. 107–116.

- Категория времени в рассказе В. М. Гаршина „Ночь“. Československá rusistika, XXXIV, 1989, č. 2, s. 57–60.
- Lukács and Expressionism. In: Contributions on Lukács. Paper of the 1985 Delhi Seminar. Pp. 153–159.

1990

- Korolenkovy dopisy Lunačarskému. In: Ruský klub. Klubový zpravodaj 2/90, s. 13–20.
- Kruczkowského drama Smrt guvernéra a otázka souvislosti s tvorbou Leonida Andrejeva. In: Polonica. Sborník příspěvků z V. celostátní konference československých polonistů (22.–24. května 1990), s. 97–104.
- K problematice studia vyprávěče v povídkách Leonida Andrejeva. In: Sborník prací FF BU, D 36–37, 1990, s. 67–72.
- V. Dohm. Die Literaturfabrik. Die frühe autobiographische Prosa V. B. Šklovskijs. Rec. Wiener Slavistisches Jahrbuch, Bd. 36, 1990, S. 243–245.
- Ruská a sovětská literatura – na rozcestí? Universitas, 1990, č. 4, s. 21–25.
- V. konference československých polonistů v Brně. Universitas, 1990, č. 5, s. 91–92.
- Леонид Андреев и вопрос о самоубийстве. In: Acta Universitatis Olomucensis. Facultas Philosophica. Philologica 61, Slavica VII. Praha 1991, s. 27–32.

1991

- Filozof Nikolaj Alexandrovič Berd'ajev. In: Ruský klub. Klubový zpravodaj 3/91, s. 11–21.
- A существовала ли советская литература? Opera Slavica I, 1991, č. 1, s. 11–15.
- D. Křicová, Русская поэзия на рубеже столетий. Rec. Opera Slavica I, 1991, č. 1, s. 57–58.
- I. S. Turgeněv a narodnické hnutí. Sborník prací FF BU, D 38, 1991, s. 73–80.
- Hansen-Löve, A.: Der russische Symbolismus. System und Entfaltung der poetischen Motive. Bd. 1: Diabolischer Symbolismus. Rec. in: Österreichische Osthefte, 1991, S. 635–637.

1992

- Rossica Olomucensia XXIX (za rok 1990). Rec. Opera Slavica II, 1992, č. 1, s. 62–63.

1993

- Próza Michaila Bulgakova a experiment. Opera Slavica III, 1993, 1, s. 25–33.
- Sborník prací filozofické fakulty Ostravské univerzity. Jazyk, literatura, umění. Rec. Opera Slavica III, 1993, 1, s. 53–55.
- Anatomie cesty k dogmatům. (Zahrádka, M.: Dogmata a živý literární proces.) Rec. Opera Slavica III, 1993, 1, s. 57–58.
- K вопросу об инварианте рассказа в творчестве Л. Андреева. Litteraria humanitas. Genologické studie II., Brno 1993, s. 373–378.
- Sto let Miroslava Krležy. Rec.: Dorovský, I.: Dramatik Miroslav Krleža. Brno 1993. In: Opera Slavica III, 1993, s. 60–61.
- Rodí se nový slavistický časopis? (o čas. Opera slavica). Slavia 62, 1993, č. 4, s. 547–549. Spolu s J. Gázdou.

1994

- Mezinárodní konference o žánrech na Masarykově univerzitě v Brně. Opera slavica 1/94, s. 60–61.
- Místo personifikace v povídkách S. N. Sergejeva-Cenského. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, D 39, 1992, s. 123–29

1995

- Je libo zbavit se obhájce? Recenze knihy: Zitta, R.: Čekání na rozsudek. RT Rovnost, 14. 3. 1995, s. 6.

- Poéma v próze? (Na okraj několika povídek N. S. Sergejeva-Cenského). Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, D 41, 1994, s. 101–106.
- Литература и мораль. („Бен-Товит“ Л. Андреева и несколько вопросов, касающихся нашего времени.) Opera slavica, č. 3, 1995, s. 30–36.
- Vnitřní svět literární postavy jako těžiště uměleckého odrazu na počátku 20. století. Západ – Východ. Genologické studie. Litteraria humanitas III., Brno 1995, s. 90–97.
- Rossica Olomucensia XXXII (za rok 1993). Ročenka katedry rusistiky na filozofické fakultě Univerzity Palackého. Olomouc 1994, 134 s. Recenze in: Slavia, roč. 64, sešit 4, Praha 1995, s. 477–479 (spolu s J. Gazdou).

1996

- Русский экспрессионистический рассказ (Несколько методологических заметок.). Litteraria humanitas IV., Brno 1996, s. 351–356.
- Předvečer října 1917 v Rusku a publicistika. (Publicistické vystoupení L. N. Andrejeva „Ve jménu revoluce“. Sborník prací FF MU, D 42 ročník 1995. Brno 1996, s. 65–70.
- Vystoupení v anketě časopisu Obrys-kmen k tématu současné literární kritiky. Obrys-kmen č. 11, 1996, s. 2 a 4.
- Специфика литературных отношений. Проблемы изучения общности славянских литератур. Москва 1994. Recenze. In: Slavia, ročník 65, Praha 1996, s. 216–217.
- Dr. Jana Jelfínková slaví jubileum. Opera slavica 1, 1996, s. 51–52.
- Prof. PhDr. Miroslav Zahrádka, DrSc., pětadesátiletý. Opera slavica 3, 1996, s. 57–58
- Budapešťský sborník o I. S. Turgeněvovi. (I. S. Turgenev. Žizn', tvorčestvo, tradicii. Doklady meždunarodnoj konferencii posvjaščennoj 175–letiju so dnja roždenija I. S. Turgeneva, 26 – 28 avgusta 1993 g., Budapešt. Budapešt 1994, 250 s.) Opera slavica 3, 1996, s. 62–63.
- Два уровня коммуникации на уроках русского языка. Informační bulletin ČAR, č. 9, 1996, s. 39–43.

1997

- Kluge, R.-D.: Anton P. Čechov. Eine Einführung in Leben und Werk. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1995. Recenze. In: Sborník prací FF MU, D 43, 1996, s. 188–189.
- Profesorka Danuše Kšicová jubiluje. Opera slavica VII, 1997, č. 1, s. 44–45.
- Kontext. Překlad. Hranice. Studie z komparistiky. Rec. Opera slavica 3, VII, 1997, s. 60–63.
- Povídková tvorba Leonida Nikolajeviče Andrejeva. Masarykova univerzita, Brno 1997, 136 s.

1998

- Narušení komunikace mezi literárními postavami u Leonida Andrejeva a Franze Kafky. Litteraria humanitas V, Západ – Východ II. Brno 1998, s. 122–131.
- Odraz „nepřátelství obou pohlaví“ v díle Valerije Brjusova. Sborník prací FF MU, D 44 ročník 1997. Brno 1997, s. 53–60.
- Valerij Brjusov a antiutopie. Acta Universitatis Matthiae Belli, sekcia filologická, č. 1, UMB Banská Bystrica 1997, s. 65–69.
- Ivo Pospíšil, Miloš Zelenka: René Wellek a meziválečné Československo. Ke kořenům strukturální estetiky. Masarykova univerzita, Brno 1996, 214. s. Recenze v: Germanoslavica, IV (IX), 1997, č. 2.
- Die Mann-Frau-Beziehung in Valeri Brjussows Erzählung Последние страницы из дневника женщины. Slavica litteraria, X 1, Masarykova univerzita, Brno, s. 39–48.
- Rané dramatické práce V. Majakovského a B. Brechta. Rec.: Ulbrecht, S.: Die Dramatik des jungen Vladimir Majakovskij und des jungen Bertolt Brecht. Symbolae Slavicae 25. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, New York, Paris, Wien 1996, 336 S. V: Slavica litteraria, X 1, Masarykova univerzita, Brno, s. 109–111.
- Inspirativnost Veselovského poetiky pro úvahy o možnosti srovnávacího studia německého a ruského expresionismu. Alexandr Veselovskij a dnešek. Litteraria humanitas VI., Brno 1998, s. 39–47.

Demetz, P., *Böhmische Sonne, Mährischer Mond. Essays und Erinnerungen*. Wien 1996. Rec in: *Opera slavica* 3, 1998, s. 58–60.

1999

Miroslav Zahradka, Lev Nikolajevič Tolstoj a ruská próza. Stránky z historie ruské válečné prózy 1812–1917. Danal, Olomouc 1996, 217 s. Rec. in: *Slavia*, roč. 68, 1/1999, s. 147–150.

Vnitřní a vnější realita jako fenomén literatury přelomu 19. a 20. století. *Slavica litteraria*, X 2, 1999, s. 17–24.

2000

Turgenevs Romane als Zyklus gesehen. In: *Zyklusdichtung in den slavischen Literaturen. Beiträge zur Internationalen Konferenz, Magdeburg, 18.–20. März 1997*. Reinhard Ibler (Hrsg.), Peter Lang, Frankfurt am Main-Berlin-Bern-Bruxelles-New York-Wien, 2000, (Vergleichende Studien zu den slavischen Sprachen und Literaturen, Bd. 5), S. 70–77. ISBN 3–631–35200–X

Bélkinovy povídky A. S. Puškina jako začátek změny paradigmatu malé prózy. *Litteraria humanitas* VII. A. S. Puškin v evropských kulturních souvislostech. Ústav slavistiky FF MU v Brně, Brno 2000, s. 118–123. Sborník materiálů konference konané 20. a 21. 10. 1999 ve Šlapanicích u Brna. ISBN 80–210–2300–7

Role neverbální komunikace v interpretaci literárního díla. *SP FF MU v Brně*, X 3, 2000, s. 43–53. ISBN 80–210–2343–0, ISSN 1212–1509

Translatologická srovnání. Oldřich Richterek: Dialog kultur v uměleckém překladu. Příspěvek k česko-ruským vztahům. Hradec Králové 1999, 188 s. Rec. in: *SP FF MU v Brně*, X 3, 2000, s. 122–123. ISBN 80–210–2343–0, ISSN 1212–1509

Filologická revue 3 a 4/1999. Rec. in: *Opera slavica* 3/2000, s. 58.

Rossica olomucensia XXXVII (za rok 1998). Rec. in: *Opera slavica* 4/2000, s. 65–67. (spolu s J. Gazdou)

Lunatik A. F. Veltmana: literární postava a poetika. In: *Slovanský romantismus. O poetice*. Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici, Banská Bystrica 2000, s. 117–124. Sborník příspěvků z konference 13. a 14. 09. 2000 v Banské Bystrici. ISBN 80–8055–416–1

2001

Na margo možnosti poznání „pravého smyslu“ literárního díla. *Litteraria humanitas* IX. Cesta k duši díla. Miroslav Mikulášek. Brno 2001, s. 163–170. ISBN 80–210–2531–X, ISSN 1213–1253

Studie o ruské moderně. Východoevropské studie I. Východoevropská moderna a její evropský kontext. Praha 1999. Odborná recenze. In: *Svět literatury*, č. 20, 2000, s. 179–182. ISSN 0862–8440

Střetání vnitřní a vnější reality v prózách Michaila Kuzmina. *SP FF MU v Brně*, X 4, 2001, s. 15–21. ISBN 80–210–2552–2, ISSN 1212–1509

Slovník polských spisovatelů (v režii Ústavu slavistiky FF MU). Rec.: *Slovník polských spisovatelů*. Libri, Praha 2000). *SP FF MU v Brně*, X 4, 2001, s. 136. ISBN 80–210–2552–2, ISSN 1212–1509

Категория рассказчика в романе А. Ф. Вельтмана «Лунатик». *Русский язык в центре Европы*, 4, 2001, с. 62–67. ISBN-80-968315-3-4

Крик у Э. Мунка и Л. Андреева. В: *На рубеже веков. Российско-скандинавский литературный диалог*. Сборник докладов международной конференции, Москва 23 – 27 апреля 2000 г. Ред. М. М. Одесская. Москва, РГГУ 2001, с. 248 – 255. ISBN5-7281-0529-7

Spoluautor: *Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů*. Libri, Praha 2001, 680 s. (cca 40 hesel) ISBN 80–7277–068–3

2002

- Časové dimenze v povídce Zkouška Alexandra Bestuževa-Marlinského. In: Slovan­ský roman­tizmus – poetika romantična. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 12.–13. 9. 2001. FF UMB, Banská Bystrica 2002, s. 36–46. ISBN 80–8055–621–0.
- Symbol v (literárnej) komunikaci. In: Literaturny v kontaktech (Jazyk – literatura – kultura). Brněn­ské česko-slovenské texty k literární komunikaci. Ed.: I. Pospíšil, M. Zelenka. Brno 2002, s. 5–9. ISBN 80–210–2841–6.
- Леонид Андреев как источник инспирации Павела Кохоута. Slavica litteraria. SPFFBU řada X, č. 5, 2002, s. 33–38. ISBN 80–210–2811–4, ISSN 1212–1509
- Vstřícné gesto. Svět literatury 21/22, 2001, s. 278–281. (Rec. Viewegh, J.: Psychologie umělecké literatury. Brno 1999, 312 s.) ISSN 0862–8440

2003

- Zobrazení osobnosti romantického hrdiny jako žánrová dominanta v Poetickém putování po světě Osipa Senkovského. In: Slovan­ský roman­tizmus – o žánrovosti. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 5.-6. 9. 2002. FF UMB, Banská Bystrica 2002, s. 88–96. ISBN 80–8055–410–2
- Взгляд на вопрос о реализме в художественной литературе на пороге 21–ого века (Место реализма в системе литературных направлений в настоящую эпоху). Rossica Olomucensia XL (za rok 2001), část 1. Olomouc 2002, s 63–68. ISBN 80–244–0538–5, ISSN 0139–9268
- Александр Афанасьевич Потебня и русская литература конца 19–начала 20 веков. Litteraria Humanitas – Moderna – avantgarda, postmoderna. Brno 2003, s. 95–101. ISBN 80–210–3118–2, ISSN 1213–1253
- Alexandr Afanasjevič Potebňa. Vnitřní a vnější forma jako cesta k pochopení tvorby modelu světa. Slavica litteraria. SPFFBU řada X, č. 6, 2003, s. 57–70. ISBN 80–210–3086–0, ISSN 1212–1509